

NORGES HØYESTERETT

Den 22. januar 2024 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med justitiarius Øie og dommerne Bull og Bergsjø i

HR-2024-151-U, (sak nr. 24-009618STR-HRET), straffesak, anke over kjennelse:

I.

A

(advokat Ørjan Eskeland)

mot

Påtalemyndigheten

(politiadvokat Ivanna Frostad Ulriksen)

II.

Påtalemyndigheten

(politiadvokat Ivanna Frostad Ulriksen)

mot

A

(advokat Ørjan Eskeland)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder videre anker over kjennelse om varetektsfengsling etter straffeprosessloven og arrestordreloven.
- (2) A ble pågrepet av politiet 27. januar 2023 og siktet for overtredelse av straffeloven § 272, § 271, § 264 og § 254. Han har siden sittet varetektsfengslet på grunn av unndragelsesfare, jf. straffeprosessloven § 171 første ledd nr. 1.
- (3) Litauiske myndigheter utferdiget i mai 2023 en europeisk arrestordre og begjærte overlevering av A. Begjæringen var begrunnet i andre forhold enn den norske straffesaken. Sør-Rogaland tingrett avsa 13. juni 2023 kjennelse om at vilkårene for overlevering var oppfylt. Rogaland statsadvokatembeter traff 23. juni 2023 vedtak om overlevering til Litauen, men utsatte iverksettelsen av vedtaket.
- (4) A ble ved Sør-Rogaland tingretts dom 19. september 2023 dømt til fengsel i ett år og syv måneder. Han har anket dommen, og ankeforhandlingen er berammet fra 11. til 15. mars 2024.

- (5) Påtalemyndigheten begjærte 3. januar 2024 fortsatt varetektsfengsling etter straffeprosessloven § 171 første ledd nr. 1. Som subsidiært fengslingsgrunnlag anførte påtalemyndigheten arrestordreloven § 13.
- (6) Sør-Rogaland tingrett avsa 9. januar 2024 kjennelse med slik slutning:
- «A, født 00.00.1988, kan fortsatt holdes i varetektsfengsel inntil noe annet bestemmes av påtalemyndigheten eller retten, men ikke ut over 6. februar 2024.»
- (7) Tingretten forlenget varetektsfengslingen grunnet unndragelsesfare og med hjemmel i straffeprosessloven § 171 første ledd nr. 1.
- (8) A anket kjennelsen.
- (9) Gulating lagmannsrett avsa 12. januar 2024 kjennelse med slik slutning:
- «Anken forkastes.»
- (10) Lagmannsretten kom til at fortsatt varetektsfengsling i medhold av straffeprosessloven § 171 første ledd nr. 1 ville være uforholdsmessig, jf. lovens § 170 a, men at A likevel kunne holdes fengslet etter arrestordreloven § 13.
- (11) A har anket til Høyesterett. Anken gjelder lagmannsrettens saksbehandling og lovtolking. Det anføres at kjennelsesgrunnene er mangelfulle. Lagmannsrettens begrunnelse for at fengsling etter arrestordreloven er forholdsmessig, står i motstrid til begrunnelsen for at fengsling etter straffeprosessloven er uforholdsmessig. Tidsperspektivet i forholdsmessighetsvurderingen for arrestordreloven § 13 er uriktig.
- (12) *Påtalemyndigheten* har også anket til Høyesterett. Anken er angitt å gjelde lovtolkingen, men også kjennelsesgrunnene er angrepet. Det anføres at lagmannsrettens vurdering av forholdsmessigheten av fortsatt varetektsfengsling etter straffeprosessloven § 171 første ledd nr. 1 er for snever og ikke dekker lovens vurderingstema. Fare for overskridelse av tidspunktet for prøveløslatelse er et sentralt moment, men ikke avgjørende alene.
- (13) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at utvalgets kompetanse er begrenset til å prøve lagmannsrettens saksbehandling og generelle lovtolking, jf. straffeprosessloven § 388 første ledd nr. 2 og 3 og arrestordreloven § 3.
- (14) Anken fra A knytter seg for det første til lagmannsrettens kjennelsesgrunner. Lagmannsretten har begrunnet fortsatt fengsling etter arrestordreloven slik:
- «Lagmannsretten mener varetekt i 4 uker etter § 13 ikke er uforholdsmessig. Det er besluttet at tiltalte skal utleveres til sitt hjemland Litauen i samsvar med begjæring fra litauiske myndigheter. Ved vurderingen legger lagmannsretten til grunn at vilkårene for slik utlevering er prøvd og funnet oppfylt. Utleveringen er begrunnet i straffeforfølgning for bedragerier og identitetstyverier begått i Litauen og tiltalte har samtykket til utleveringen. Strafferammene for de aktuelle forhold er opplyst å være henholdsvis 2 og 6 år. Tiltalte har ingen tilknytning til Norge og unndragelsesfaren er markant.
- Lagmannsretten legger til grunn at alt ligger til rette for at utlevering kan kunne gjennomføres raskt, og at dette formentlig kan skje allerede i inneværende

fengslingsperiode. Den omstendighet at tiltalte inntil nå har vært undergitt varetekt på grunnlag av unndragelsesfare i den norske straffesaken, får ikke betydning ved vurderingen av om bruk av varetekt er tilstrekkelig begrunnet og forholdsmessig etter § 13.»

- (15) Lagmannsretten har altså lagt til grunn at utlevering kan skje raskt, «formentlig ... allerede i inneværende fengslingsperiode». Til dette bemerker ankeutvalget at iverksettelsen av påtalemyndighetens vedtak om overlevering er utsatt «frem til rettskraftig avgjørelse» av de forhold som er grunnlag for straffesaken mot A i Norge. I merknadene til Høyesterett uttaler påtalemyndigheten at den nå «ønsker å holde A fengslet frem til ankeforhandling er avholdt». Ankeforhandling i saken er berammet fra 11. til 15. mars 2024. På denne bakgrunn blir det stående uforklart hvordan lagmannsretten kan legge til grunn at overlevering sannsynligvis kan skje allerede i inneværende fengslingsperiode. Kjennelsen må derfor oppheves. Utvalget ser da ikke grunn til å gå inn på As anke over lovtolkningen.
- (16) *Påtalemyndighetens* anke gjelder lagmannsrettens vurdering av forholdsmessigheten av fortsatt varetektsfengsling etter straffeprosessloven § 171 første ledd nr. 1.
- (17) Lagmannsretten har tatt utgangspunkt i at påtalemyndigheten tar sikte på å holde tiltalte i varetekt inntil rettskraftig dom i straffesaken. I kjennelsen heter det så at «fare for oversoning er et sentralt moment ved vurderingen av om varetektsfengsling vil være et uforholdsmessig inngrep etter straffeprosessloven § 170 [a], og at det ved denne vurderingen også må tas hensyn til reglene om prøveløslatelse». Lagmannsretten slår videre fast at fare for oversoning «ikke alene» er avgjørende ved forholdsmessighetsvurderingen. Det hefter ingen feil ved disse rettslige utgangspunktene.
- (18) Forholdsmessighetsdrøftelsen knytter seg imidlertid utelukkende til faren for oversoning. Lagmannsretten kommenterer ikke de konsekvenser løslatelse kan få for gjennomføringen av ankeforhandlingen mot tiltalte og de to medtiltalte. Den svært sterke unndragelsesfaren som tingretten har lagt til grunn, og som ikke er nærmere kommentert i As anke til lagmannsretten, trekkes ikke inn i vurderingen. Begrunnelsen etterlater etter ankeutvalgets syn tvil om lagmannsrettens forholdsmessighetsvurdering er tilstrekkelig bred. Også dette gir grunnlag for opphevelse.
- (19) Kjennelsen er enstemmig.

S L U T N I N G

Lagmannsrettens kjennelse oppheves.

Henrik Bull
(sign.)

Toril Marie Øie
(sign.)

Per Erik Bergsjø
(sign.)